

ET «FREMMEDE» VIRUS? COVID-19, NASJONALISME, OG STENGTE GRENSER

27. januar i år innførte regjeringen [de strengeste innreisereglene](#) siden mars 2020 – som var de strengeste siden andre verdenskrig. Personer som ikke har norsk statsborgerskap eller er bosatt i Norge får ikke lenger tilgang til landet, med noen få unntak. De aller fleste kan ikke reise inn: foreldre til barn over 18, besteforeldre, voksne barn, kjærester, søsken, sesongarbeidere, gjesteforskere, studenter og andre uten norsk statsborgerskap får ikke tilgang. Grensestengingen har store konsekvenser for dem som rammes, og for Norges internasjonale forbindelser, men det finnes ingen seriøs politisk debatt om dette.

Det er ingen nødvendig motsetning mellom å ivareta grunnleggende rettigheter og smittevernsfaglige hensyn ved grensepasseringer. Regjeringen kan innføre velfungerende systemer for obligatorisk testing og karantene, uten at familiemedlemmer og arbeidspendlere nektes tilgang. Så hvorfor er det nesten ingen i norsk politikk, næringsliv, jus og academia som kritiserer den uforholdsmessige stengingen av grensene? Hvorfor er det så få som er bekymret over konsekvensene av dette for internasjonale relasjoner?

«Importsmitte» og fremmedfrykt

Mens smittetallene går til værs innad i landet og i hjemmet, må man spørre seg om grensestengingen ikke bare handler om smittevern. Er det en populistisk avledningsmanøver, eller en strategi for å vise politisk handlekraft? Er hensikten å opprettholde den nasjonalistiske forestillingen av Norge som et smittefritt land, en «frisk kropp» truet av et «fremmed» virus? Norske medier og politikere (både på høyre- og venstresida) har bidratt aktivt til å framstille Covid-19 som en fremmed fiende, importert [på fulle fly](#) fra land som [Polen og Litauen](#). Nyordene [«importsmitte»](#) og [«innvandrersmitte»](#) er brukt så ofte at de har blitt *naturalisert*: folk flest tar dem for gitt, som om de er nøytrale, naturlige begreper. I virkeligheten bidrar de til mistenkeliggjøring av utenlandske reisende, arbeidspendlere og innvandrere som en trussel mot den nasjonale sikkerheten. Dette avler [fremmedfrykt](#).

Å stenge grensen på ubestemt tid er usedvanlig brutalt. Mange sliter på grunn av dette – psykisk, økonomisk, eller begge deler. Kjærester er skilt fra hverandre på tvers av landegrenser, og får ikke engang [giftet seg](#). Nybakte foreldre får ikke støtte fra foreldre eller søsken, og småbarn savner besteforeldrene, fordi regjeringen mener at de «ikke er nærmeste familie». Grensependlere har [mistet inntekt](#). Norske jordbruk-, fiskeri- og byggeselskaper mangler arbeidskraft. Forskere og studenter får ikke reise inn, selv om de har fått seg [fast jobb og bolig](#). Facebook-gruppa [«Oss med familie eller kjæreste i utlandet under Covid-19, 2020/2021»](#) har over 7700 medlemmer, men regjeringen nekter å høre på dem. Mange av oss har relasjoner som går på kryss og tvers av grenser: vi har familie, eiendom, omsorgsansvar, arbeid og en mengde

andre bånd som gjør det vanskelig å håndtere hverdagen uten å kunne bevege seg utenfor Norge. Mange opplever [psykiske vansker](#) på grunn av denne situasjonen.

Rett til fri bevegelse

Regjeringens begrunnelse for den nye grensestengingen var å forhindre spredning av mutantvirus i Norge. Men nye mutanter har blitt spredt her siden [desember i fjor](#), og utgjør nå de fleste nye tilfeller i Oslo og Viken. Selv om grensene er stengt, har den nye varianten blitt dominerende, og smittetallene har gått opp. De aller fleste smittetilfellene er lokale, og skjer på skolen og i hjemmet.

Norge er medlem i Det økonomiske samarbeidsområde, som betyr at norske borgere og andre EU- og EØS-borgere i utgangspunktet har samme rett til å bosette seg og arbeide i hele EU- og EØS-området. Dette kalles for [«rett til fri bevegelse for arbeidstakere»](#). Når Norge nekter arbeidere tilgang til landet, brytes denne rettigheten.

Siden begynnelsen av pandemien har [11% av alle smittetilfeller med kjent smittested](#) blitt smittet i utlandet. Det er helt logisk at folk som reiser inn i landet fra steder med høyt smittepress må testes og pålegges obligatorisk karantene, så lenge de ikke er fullvaksinert. Dersom karantenefasilitetene til sesongarbeidere ikke er bra nok, må de forbedres; arbeidsgivere eller individer som [bryter karantene-reglene](#) må bøtelegges. Men dette er ikke grunn til å stenge grensene for nesten alle på ubestemt tid.

Symbolpolitikk

Vi har full forståelse for at det innføres midlertidige reiserestriksjoner i begynnelsen av en pandemi. Men [forskning viser](#) at langvarig grensestengning ikke hjelper mye for å redusere smittetall, og Verdens helseorganisasjon anbefaler det [kun i en kort periode](#). Pandemien har vart i ett år, og den norske regjeringen har fortsatt ikke funnet en god løsning, i motsetning til andre land i Norden. Både [Danmark og Finland](#) har åpnet grensene for familiemedlemmer og kjærester. Island har nå [åpnet grensene for alle som er fullvaksinert](#) eller kan dokumentere immunitet. Men Norges grenser er fortsatt stengt for nesten alle uten norsk statsborgerskap, uansett om man er vaksinert, og uansett om man tester negativt og går i karantene. Dette er helt uforholdsmessig og gir ikke mening fra et smittevernperspektiv.

Men dette er ikke smittevernpolitikk; det er symbolpolitikk. Regjeringen bruker grensestengingen for å vise politisk handlekraft, og for å vise at de tar «importsmitte» på alvor, mens de sliter med store utfordringer rundt vaksineringskapasitet og voksende økonomisk ulikhet.

Vi er bekymret over konsekvensene av den langvarige grensestengingen. Noen tror kanskje at Norge kan være et isolert og selvforsynt øysamfunn, men i virkeligheten er det norske samfunnet helt avhengig av internasjonalt samarbeid og utenlandske arbeidere. Vi er redde for at nasjonalister vil bruke dette som et påskudd til å melde Norge ut av EØS og andre internasjonale avtaler, og begrense grunnleggende friheter permanent. Vi mener tvert imot at Norge bør være en aktiv deltaker i europeisk samarbeid og politikk. Det er på tide at regjeringen innser at de har gått for langt, og gjenåpner landet.

Aike Peter Rots
Førsteamanuensis i Asia-studier, Universitetet i Oslo

Attila Tanyi
Professor i filosofi, Universitetet i Tromsø

Cecilie Endresen
Førsteamanuensis i religionsvitenskap, Universitetet i Oslo

Erika Gubrium
Professor i sosialt arbeid og sosial politikk, OsloMet

Ida Tolgensbakk
Forsker II i kulturvitenskap, OsloMet

Justyna Bell
Forsker II i sosiologi, OsloMet

Teresa Pepe
Førsteamanuensis i Midøsten-studier, Universitetet i Oslo

Véronique Pouillard
Professor i historie, Universitetet i Oslo